

SVENSKA
PEDODONTI
FÖRENINGEN

BARNTANDLÄKARBLADET

Svenska Pedodontiföreningens medlemsblad

Nummer 2-2024, Årgång 34, ISSN 2001-9483

Sidsjöbacken, Sundsvall, Region Västernorrland. Foto av Kareem Shikh Saleh

Innehåll

Styrelse.....	2
Sektionerna.....	3
Ordförande har ordet.....	4
Sektionsrapporter.....	5
Brottstycken ur ett tandläkarliv i pedodontins tjänst	10
Den viktiga samverkans betydelse	14
Nya Pedodontister.....	17
Är du lönsam lille vän?	19
Lykke slår ut en tand.....	21
Pedodontin i Stockholm medialt	22
Rapport från Perth, Australien	26
Kalendarium.....	29
God jul och Gott nytt år	30

Styrelse

Ordförande:

Nina Sabel, Göteborg

Mobil: 0736-563649

nina.sabel@odontologi.gu.se

Sekreterare:

Helén Isaksson, Jönköping

Telefon: 010-2424651

helen.isaksson@rjl.se

Kassör:

Henrik Berlin, Malmö

Telefon: 040-6658488

henrik.berlin@mau.se

Övriga ledamöter:

Maria Andersson, Stockholm

Telefon: 08-12316538

maria.anderson@regionstockholm.se

Åsa Engström Lindh, Luleå

Telefon: 0920-71764

asa.engstrom-lindh@norrbottn.se

Mats Bågesund, Norrköping

Telefon 010-1042988

Mats.bagesund@regionostergotland.se

Webmaster/ledamot:

Åsa Hasselblad Larsson, Helsingborg

Telefon: 042-4067184

asa.h.larsson@folktandvardenskane.se

Sektionerna

Norra sektionen

Ordförande: Tariq Sikh Saleh

Sekreterare: Kristin Johansson

Kassör: Theres Poulsen

Ledamot: Johanna Gyll

Ledamot: Pernilla Lif Holgersson

Östra Sektionen

Ordförande: Stina Ekström

Sekreterare: Demet Duran Sahlin

Kassör: Jelena Marinkovic

Ledamot: Nadia Welandar

Ledamot: Helena Johansson

Västra sektionen

Ordförande: Daniela Toft

Sekreterare: Caroline Hafström

Kassör: Kristian Havsed

Ledamot: Marie Staberg Martinsson

Ledamot: Hilde Sperling Garvald

Södra sektionen

Ordförande: Jessica Hörström

Sekreterare: Juliane Kleber

Kassör: Sanja Coric

Ledamot: Trifa Hedayati

Ledamot: Lubna Alward

Ordförande har ordet

Jag vill tacka alla medlemmar för det gångna året där vi i styrelsen har arbetat med olika uppdrag. Första delen av året bestod mycket av planering inför konferensen i Göteborg, som hölls under EAPD's regi med svenska pedodontiföreningen som värd. Det blev en lyckad konferens, och alla ni svenska deltagare som var på plats – stort tack till er som bidrog till bra dagar.

Därtill har vi arbetat med Barntandvårdsdagarna som hölls i Malmö i september, under temat Med Smak av Kost och Karies. Dessa dagar besöktes av knappt 200 gäster.

Under hösten har svenska pedodontiföreningen fått förfrågan att inkomma med återkoppling på Socialstyrelsens arbete angående deras regeringsuppdrag att ta fram kunskapsunderlag kopplat till tandvården, som ursprungligen stammar från Vårdansvarskommitténs arbete. Syftet med uppdraget innebär bland annat att analysera tandvårdens styrkor, förutsättningar och utmaningar. Dessutom arbetar Socialstyrelsen med en nationell modell för riskbedömning, som ni kanske redan känner till. Socialstyrelsen har valt att först arbeta med en nationell modell som innefattar vuxna. Socialstyrelsen vänt sig till svenska pedodontiföreningen för att få pedodontisters synpunkter och aspekter på riskbedömning, även om pågående arbete har uppdelats till att gälla endast vuxna. Sannolikt är att en nationell riskbedömning för barn och ungdomar kommer tas fram efter arbetet med den modell som innefattar vuxna.

Jag vill också tacka för de ämnesansvariga och klinikchefer som besvarat vårt gedigna frågeformulär om pedodontisternas arbete. Det finns ingen annanstans där vi pedodontister kan visa på vad och hur vi arbetar på ett detaljerat sätt. Om vi vill ha synliggjort vårt arbete och dessutom kunna följa pedodontisters arbete över tid behövs en sammanställning. Dock, vill jag också meddela att det inte har varit möjligt att analysera och konkludera, eftersom inte alla besvarat frågeformuläret, trots upprepade påminnelser. Jag hoppas att nästa gång som frågeformuläret skickas ut från föreningen, att alla kan se vinsten för oss pedodontister med en nationell sammanställning – för arbetet vi gör tycker jag att vi kan vara stolta över!

Med dessa rader vill jag också tacka för flera års förtroende som ordförande i föreningen. Jag tycker det är ett viktigt arbete som svenska pedodontiföreningen bedriver – ständigt aktuellt, och där jag nu med varm hand lämnar över till nästa ordförande. Jag vill också önska er alla en riktigt God Jul och Gott Nytt År, ta vara på lediga dagar och var rädda om er!

Allt gott// Nina

Rapport från Norra sektionen

Hösten mötte vinter och höstvinter har anlant, som lovar en vinter med minusgrader och snöfall. Sektionen hade några styrelsemöte och har jobbat med barntandläkarbladet och tack vare allas bidrag. Styrelsen planerar nu för årsmötet med tanke på geografisk utspriddhet. Fortsatt arbete för att behålla och förstärka nätverket mellan klinikerna i Norrland är en av prioriteringar för Norra sektionen som har 18 medlemmar.

Under året har många medarbetare inom flertalet yrkesgrupper valt att sluta arbeta i Allmäntandvården i Norrland. Det råder en hård konkurrens från privattandvården gällande lön och arbetsinnehåll. Denna situation bedöms som högrisk för en jämlik och trygg barntandvård. Fler kliniker inom folktandvården har valt att stoppat undersökning på barn och ungdomar med undantag bettkontroll vid 9-10 år. Sektionen bedömer att risken för försämrad tandhälsa bland barn är hög, som redan ses idag med enormt tryck med remissflödet till pedodontiavdelningen i flesta delar i sektionen.

Regionen Jämtland/Härjedalen har varit under fler år utan pedodontist. Vår kollega tdl. Elin Melin jobbar på avdelningen på heltid för att rädda situationen.

Några medlemmar besökte Riksstämman 12-13 november i Göteborg bland annat pedodontist; Fanny Ellener.

Södraberget, Sundsvall, Region Västernorrland

Foto av Kareem Shikh Saleh

Norra Sektionen önskar alla er en God jul och ett Gott nytt år!

Tariq Saleh, ordförande NSP

Rapport från Östra sektionen

Kung Bore och vintern inte riktigt kopplat sitt grepp om Mellansverige och ÖSP väntar fortfarande på det vita tjocka täcket. Mörkret har vi dock redan märkt av – mörkt när man kommer till jobbet och lika svart när kliniken lämnas för dagen.

Alla i styrelsen för ÖSP har haft fullt upp med klinisk verksamhet, kurser, seminarier och event utanför och inom Sveriges gränser. Detta har gjort att vi som vanligtvis har två medlemsmöten per år har nu beslutat att köra ihop höstmötet med ett något tidigare årsmöte i ÖSP 2025.

Foto Stina Ekström.

Styrelsen för ÖSP har annars haft fysiska styrelsemöten, där bland annat planering av årsmötet 2025 och föreläsning i samband med detta gjorts.

Kung Bore, av Elsa Beskow.

Och vi känner alla med Olle inför kung Bore och farbror Frost. Både som de barn och ungdomar som kommer till oss inom Pedodontin, många gånger oroade och spända inför det nya mötet och situationen. Men även som pedodontist, med nya eller kanske nygamla utmaningar med att inte alla ungdomar är kommer att vara färdigvuxna när de nu lämnar barn- och ungdomstandvården och hur vi

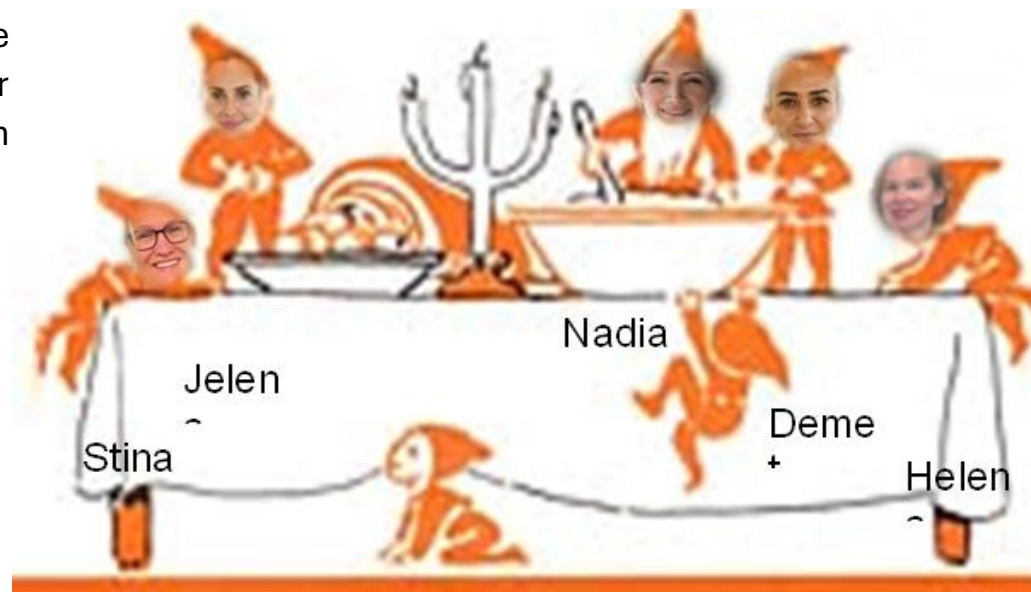
På bästa sätt kan lösa det på lång sikt eller kortare temporärt så att alla har bästa möjliga tandhälsa med de förutsättningar de har, efter trauma eller på grund av medfödda mer eller mindre komplexa hälsotillstånd. Alla Regioner har haft lite olika rutiner i och med den sänkta åldersgränsen för den fria barn- och ungdomstandvården i och med 2025.

År 2025 kommer att ha mycket att bjuda på och vi i styrelsen för ÖSP jobbar på.

Passar på att önska alla nyexaminerade pedodontister i ÖSP välkomna till gemenskapen!

God Jul och Gott Nytt 2025!

Styrelsen ÖSP via ordförande Stina Ekström

Kollage: illustration till Tomtarnas julnatt ur Nu ska vi sjunga, Stina E.

Rapport från Västra sektionen

Det är mitten av december och julbelysningen lyser upp i mörkret, men ännu ingen snö i Göteborg. Vi har under året haft regelbundna styrelsemöten. I oktober bjöd vi in till föreningsmöte på Ryhovs Herrgård i Jönköping. Det var god uppslutning och stämning. Dagen började med spännande föreläsningar och avslutades med årsmöte. Alla i nuvarande VSP styrelse valdes om och fortsätter med arbetet i VSP under 2025. Vi fick lyssna på Ola Norderyd, professor och över tandläkare som presenterade mycket intressanta resultat från Jönköpingsstudien. Det var väldigt gripande men också givande att ta del av Emelie Bäckströms berättelse om sin tuffa uppväxt och livet idag som ortodontiassistent och hur det påverkat hennes sätt att se och bemöta barn hon träffar dagligen.

VSP har i år varit ansvariga för programmet i pedodonti till Riksstämman som gick av stapeln i november i Göteborg. Stort tack till alla som bidragit!

Önskar er alla en Fröjdefull Jul och Gott Nytt år från oss alla i VSP.

Vid pennan
Danijela Toft
ordf VSP

Foto Danijela Toft

Rapport från Södra sektionen

Föreningsaktiviteten har gått lite på sparlåga under hösten hos oss i södra.

Under hösten har vi haft föreningsmöte där vi träffats och socialiserat samt lyssnat på Marie Nordström, doktorand vid Malmö universitet. Marie föreläste om sitt projekt om friskfaktorer som skapar god munhälsa hos unga, salutogenes och ett hälsofrämjande perspektiv. Det ingav hopp att veta att även individer som växer upp under svåra förhållanden kan hålla sig friska i munnen. Nu ser vi fram emot att följa hennes kommande studier och avhandling.

I övrigt förbereder vi oss på att i januari börja planera inför Riksstämman 2025. Gissningsvis kommer vi sysselsätta oss en del med det under våren.

Med det vill vi önska er en skön och vilsam vinter och trevlig julhelg.

Jessica Hörström ordf. södra

Bifogad bild: Marie Nordström föreläser på föreläsningsträffen.

Foto Jessica Hörström

Brottstycken ur ett tandläkarliv i pedodontins

Livet måste levas framlänges, men kan bara förstås baklänges. Så klokt uttryckte sig Lars Ulvenstam i sitt sommarprogram 2002.

I anslutning till Hans Grahnéns 90-årsdag (2009) besökte jag och Maurits Persson (professor, ortodonti i Umeå) honom i hans och hustruns lägenhet i Umeå. Mötte oss gjorde en bräcklig farbror med sitt CV i handen. Utifrån detta som bas hade vi en trevlig diskussion och samvaro några timmar om odontologi och livet i allmänhet. Våren 1986 hade Nordisk Förening för Pedodonti kongress i Skövde och Göran Koch hade givit mig i uppdrag att presentera salivdata för barn, med siffror hämtade ur den nyligen genomförda andra Jönköpingsundersökningen (1982). Längst fram bland åhörarna satt dåtidens ledande pedodontister med Hans Grahnén i spetsen. Efter min presentation fick jag en enda fråga – ställd av HG – Kan du redovisa några medianvärden? Nej, tyvärr kunde jag inte detta, jag hade endast medelvärden att tillgå. Han tackade artigt. Inledningen på denna dag blev onödigt spännande.

John-Erik Nyman

Kerstin Ekholm, tandläkare i Nässjö, tyckte att vi skulle åka till Hornborgasjön tidigt på morgonen och titta på tranorna. Så blev det, men när det var dags för återfärd till Skövde, hade hon låst in bilnycklarna i bilen! Kerstin hittade emellertid en bit ståltråd och lyckades lirka upp låsknappen på fönstrets insida och jag han fram till min programpunkt.

Jag började mitt pedodontiliv i Jönköping i december 1981. Lycklig över att ha blivit antagen till denna anrika Institution med Göran Koch, Anna-Lena Hallonsten och Gösta Fridh som handledare. Efter bara några veckor på plats blev jag "beodrad" att gå den veckolånga lustgasutbildningen, med litteraturstudier innan och praktisk handledning och auskultation på narkosavdelning efteråt. I mitten av 1970-talet hade Anna-Lena Hallonsten studerat på Eastman Institute i Rochester, och där lärt sig använda lustgassedering vid tandbehandling. Ett samarbete mellan Odontologiska fakulteten i Malmö och Odontologiska Institutionen i Jönköping utmynnade så småningom i en kursplan som godkändes av Socialstyrelsen och 1978 ordnades den första testkursen för tandläkare, följt av ytterligare en. Utvärderingen av dessa kurser var positiv och utmynnade i Anna-Lenas avhandling 1982, samt att Socialstyrelsen 1983 meddelade att tandläkare som genomgått den aktuella utbildningen hade rätt att använda lustgassedering vid tandvårdsarbete på patient.

1996 beslöt landstingsstyrelsen i Sörmland att internationella kontakter på alla nivåer skall uppmuntras. Det gagnar både landstingets och länets utveckling och kan också bidra till en positiv utveckling hos respektive samarbetspartner.

Tandvårdens insats blev: Kompetens-, kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan Lettland, Valmiera storkommun, och Folk tandvården, Landstinget Sörmland, inom området Barn- och Ungdomstandvård. Ett treårigt projekt 1999–2001. Projektansvariga: Inger af Sillén och John-Erik Nyman. Redan i planeringsstadiet blev jag inbjuden till den första Lettiska tandläkarkongressen (1998) och fick då föreläsa om: Sedation in Pediatric Dentistry, Highlighting Nitrous Oxide. Deltagarna tyckte detta var intressant, och ville gärna ha en fortsättning. För min del blev det inte så, men jag blev inbjuden till den medicinska fakulteten i Riga 2014 för att på en utbildningsdag för tandläkare hålla en halvtimmes föredrag i ämnet ovan. Talaren före mig var en lettisk narkosläkare som pratade om lustgassedering ur sin synvinkel (han pratade lettiska), men det intressanta var, att flera bilder han visade, och litteraturlistan han visade på slutet, var nästan identiska med vad jag visade efter honom. Dagen efter ledde jag ett seminarium för ca 25 tandläkare om sällsynta sjukdomar med odontologisk anknytning. Hösten 2014 deltog jag i min sista kongress, i Berlin, i IADH´s regi, tillsammans med Theres Paulsen, pedodontist i Sundsvall, och hon presenterade en poster om ett förmodat okänt syndrom.

När jag vänder mig om och tittar i bokhyllan, så finns det bara tre böcker om odontologi kvar. Dessa utgör en fortsättning på den speciella nordiska barntandvårdsfilosofin presenterad i olika läroböcker tidigare. Det är tre böcker med samma titel: Pediatric Dentistry – A Clinical Approach. Första utgåvan kom 2001. En anteckning jag gjort på första sidan lyder: Arrived 18/4/01 to KFSH&RC, Jeddah, KSA. Eftersom jag var ensam pedodontist på kliniken kunde jag med stolthet visa övriga kollegor på kliniken att det finns en nordisk lärobok med ett gemensamt koncept. Nästa utgåva kom 2009, och den tredje 2017. Nu inväntas den fjärde upplagan med spänning. Det fina med dessa tre böcker är, att de kompletterar varandra väl. Kapitel i första upplagan kan med behållning läsas än idag.

Pedodontikliniken i Sörmland, belägen i Katrineholm, startade 1991 och under ca 10 år var jag ensam pedodontist i landstinget. I början av 2000-talet kom först Ewa Bergman till Nyköping och något senare Margareta Fridström till Eskilstuna. Därmed kunde jag kosta på mig att 2006 lämna Sörmland för en ny tjänst på Tandläkarhögskolan i Umeå. Främsta uppgiften var att vara handledare på ST-utbildningen. Sedan blev det också studenthandledning, ansvarig för narkostandvården, odontologisk sakkunnig i den s.k. Salutsatsningen (Hälsosatsning i landstinget Västerbotten) tillsammans med Hans Forsberg,

eget patientarbete, samt tjänstgöring på *Kunskapscentrum i Norr* tillsammans med Christina Stecksén-Blicks. Sammanlagt fem ST-examinerades under tiden fram till 2013, då jag lämnade Umeå för att bli pensionär. Men vidare pensionär blev det inte! Det började med ett års inhopp i Jämtland. Några dagar per månad. Theres Poulsen, den siste av de ST-tandläkare jag handledde, examinerades av Svante Twetman 2013. Därefter påbörjade Theres sin anställning som övertandläkare i pedodonti i Sundsvall. Vårt samarbete i Umeå hade fungerat så bra, att vi kom överens om, att jag skulle fungera som mentor/handledare en tid framöver. 2015 kom en syrisk tandläkare att börja arbeta på pedodontikliniken. Han heter Tariq Shikh Saleh. Genom idogt arbete avlade han svensk tandläkarexamen och så småningom, 2020, specialistbehörighet i pedodonti. En mycket trevlig examination utförd av professor Agneta Robertsson (Göteborg). Tariq förde med sig en bred kompetens inom området pedodonti redan vid ankomsten till kliniken. Nu skriver vi 2024 och fortfarande känner jag mig som en del av teamet i Sundsvall. Det blir ett par resor om året upp till Sundsvall, och agendan är bred. Patientfall uppblandat med infall till artiklar. Theres presenterade en poster på årets EAPD-kongress i Göteborg – *”Hypodontia in a child with keratitis-ichtyosis-deafness syndrome, classified as an ectodermal dysplasi”*. Förhoppningsvis ska det komma en artikel utav detta.

Tariq är medförfattare i en artikel publicerad i år – ”SARS-CoV-2 brainstem encephalitis in human inherited DBR1 deficiency”. Inte helt lätt artikel, men fallet emanerar från Sundsvall. Eftersom de patienter vi ofta arbetar med har sällsynta diagnoser, och de är få till antalet, är det önskvärt att fallpresentationerna borde bli fler.

Så alla ni kompetenta pedodontister där ute – prova att skriva fallpresentationer. Till Riksstämman, till vetenskapliga tidskrifter, till kongresser. Min första kongress var i Amsterdam 1984 (vill erinra mig att det var IADR). Vi åkte tåg fram och tillbaka. Med hade jag en stor poster där alla data och bilder var uppklistrade på styv kartong. Inte nog med att den visades på kongressen – den dög bra till underlag då det var dags för fika på tåget.

Ha det bra allesammans hälsar John-Erik Nyman, 76 år, uti Katrineholm.

Katrineholm 2 okt 2024

John-Eriks tradition; delar ut jultomte, Sundsvall. Foto av tdl. Shorouk Alhams

Den viktiga samverkans betydelse

Kristina Wigren, logoped
Habiliteringsmottagning Örnsköldsvik,
Länsverksamhet Habilitering

Jag har alltid tyckt att samverkan är en viktig del i ett patientcentrerat arbete. Och att samla olika verksamheters kompetenser för gemensamma diskussioner med fokus på problemlösning för patientens bästa är något som fortfarande tilltalar mej mycket.

Jag som skriver detta inlägg heter Kristina Wigren och jobbar som logoped inom Region Västernorrland. Jag tog min logopedexamen 2005 och har sedan dess arbetat som logoped inom regionen. De första åren arbetade jag på Örnsköldsviks sjukhus Logopedmottagning och träffade främst barn som efter språkscreening på barnavårdscentral remitterades till logoped för vidare bedömning och rådgivning. I mitt arbete ingick även att träffa människor polikliniskt efter sin ineliggandeperiod på sjukhus för uppföljning av förvärvade hjärnskador med t ex afasi och/eller dysfagi som följd. Förutom mina dåvarande huvudsakliga målgrupper så arbetade jag även konsultativt för det som då kallades för Barn- och ungdomsneurohabiliteringen i Örnsköldsvik, ett uppdrag som vi var flera logopeder att dela på. Efter en omfattande omorganisation inom regionen började jag 2009 arbeta som logoped på heltid inom Barn- och ungdomsneurohabiliteringen. Efter ytterligare några årsarbeten och ännu en omstrukturering slogs all rehabilitering i regionen ihop till det som fortfarande kallas för Länsverksamhet Habilitering.

Länsverksamheten har tre Habiliteringsmottagningar, en per sjukhusort, och min arbetsplats är Habiliteringsmottagning Örnsköldsvik. Inom habiliteringen arbetar vi i tvärprofessionella team. Antalet team varierar på de olika orterna men målgrupperna och åldersindelningen är densamma oavsett vilken habiliteringsmottagning man får insatser från. I teamen ingår arbetsterapeut, fysioterapeut, kurator, logoped, läkare, psykolog, sjuksköterska och specialpedagog (specialpedagog ger endast insatser till barn, och inte till ungdomar eller vuxna). Som logoped inom habilitering möter jag människor med intellektuell funktionsnedsättning, autism, ovanliga diagnoser eller någon oförklarlig neurologisk påverkan som påvisar tydliga utvecklingsavvikelse men där diagnos ännu inte kunnat fastställas. Oftast har våra patienter en mix av flera diagnoser. Mina främsta arbetsområden innefattar bedömning och rådgivning av ät- och sväljrelaterad problematik och nedsatt kommunikationsförmåga. I samband med dysfagi bedömningar ser jag ofta orala avvikelser som har betydelse för ätandet. Det kan röra sej om anatomiska avvikelser (hög gom, bettavvikelser), koordinationsavvikelser (trögutlöst/sent utlöst sväljning), oralsensoriska (hyper- och/eller hyposensibilitet) och/eller oralmotoriska avvikelser (svårt med läppslutning, tuggsvårigheter, dregling).

Under åren jag jobbade på logopedmottagningen samverkade jag med BVC-sköterskorna som var den främsta inremitterande verksamheten för målgruppen gällande barnspråk. Jag samverkade även med specialpedagogerna inom kommunen för informationsöverföring och handledning i barnspråk så rätt språkligt stöd nådde barnen även ute i förskolorna och skolorna. Vad gällde vuxna så samverkade jag med brukarorganisationer som exempelvis den lokala Afasiföreningen. I mitt nuvarande arbete inom Lvh Habilitering samverkar jag och mina logopedkollegor glädjande nog med övertandläkarna inom Pedodontin i vår region. Vi har sedan några år tillbaka ett samverkansforum som återkommer regelbundet. Vi ses i snitt en gång per halvår och passar då på att lyfta gemensamma sakfrågor och patienter som har insatser från våra olika verksamheter. Det kan handla om en logopedisk bedömning av oralmotorik som behöver diskuteras med tandläkare för att se över möjligheterna till individuellt utprovad gomplatta och/eller munskärm för att påverka talutvecklingen eller kanske ätförmågan på något sätt. Den senaste frågeställningen jag behövde diskutera handlade om ymnig dregling och vilka operativa ingrepp som skulle kunna göras för att minska dreglingen, det resulterade i ett väldigt bra resultat för patienten i det fallet!

Sedan några år tillbaka har jag fått frågan av Pedodontin om att föreläsa för tandvårdspersonal i samband med olika fortbildningsdagar inom deras verksamhet, ett uppdrag som jag gärna gjort med fokus på både oralmotorik och kommunikation där deltagarna bland annat fått information om olika typer av oralmotoriska hjälpmedel/träningsredskap som en logoped kan rekommendera efter en bedömning likväl som de fått fundera på olika bildstöd som kan underlätta kommunikationen med patienter med kommunikativa svårigheter som också behöver tandvård. Bildstöd är ett övergripande begrepp och kan fungera som minnesstöd, strukturstöd och som AKK (Alternativ och Kompletterande Kommunikation) eventuellt i kombination med TAKK (Tecken som AKK). Jag blir så glad när tandvården ser den stora nyttan med bildstöd och hur det på sikt underlättar för våra gemensamma patienter!

Med en förhoppning om att fler får uppleva en sådan fin samverkansform som vi har i vår region!

Kristina Wigren, logoped

***Habiliteringsmottagning-Örnsköldsvik,
Länsverksamhet Habilitering***

2024-10-15

Sundsvalls isdrake. Foto av Irina Schöldin

Ny pedodontist – Norra sektionen

I slutet av maj 2024 tog jag äntligen min efterlängtade examen! Vilken fantastisk och känslofylld dag! På plats var min huvudhandledare Theres Poulsen, min vetenskapliga handledare Georgios Tsilingaridis, min examinator Henrik Berlin, kollegor, släkt och vänner. Tack för att ni gjorde denna dag till en trevlig, men ändå högtidlig dag med givande diskussioner och samtal!

Jag påbörjade den kliniska delen av min ST i Umeå och slutförde den i Sundsvall där jag nu arbetar på Pedodontiavdelningen i Region Västernorrland. Den teoretiska delen har utförts på Karolinska Institutet. Detta har gjort att jag under min ST kommit i kontakt med många andra ST och specialister under utbildningen, vilket jag tycker har varit mycket givande.

Mitt vetenskapliga arbete och till lika examensföreläsning handlade om barn som far illa. Som nybliven pedodontist finns det otroligt många områden att utvecklas inom, vilket känns väldigt spännande och stimulerande. Mitt hjärta klappar dock lite extra att förbättra situationen för barn som far illa, bemötande och behandling av tandvårdsrädsla. Framöver kommer jag att lägga extra fokus på att skapa och förbättra rutiner inom området barn som far illa inom Folk tandvården Region Västernorrland.

På fritiden tycker jag om att vara med min familj, trädgård, friluftsliv, resa och att träna, vilket ska bli trevligt att kunna lägga lite mer tid på framöver.

Fanny Ellner

Pedodontist, Sundsvall

//Fanny Ellner

Ny pedodontist- Östra sektionen

Att bli pedodontist har länge varit en dröm för mig och den 30:e augusti 2024 fick jag äntligen min efterlängtade examen som specialist inom barn- och ungdomstandvård. Vilken känslofylld men samtidigt högtidlig dag!

Stort tack till alla som fanns på plats, examinator Annika Gustafsson, huvudhandledare Annika Julihn, klinisk handledare Edita Stojanovic-Rakovic, vetenskaplig handledare Maria Anderson, familj, släkt vänner och kollegor. Dagen började med examination och det blev många intressanta diskussioner och samtal både kring ST-utbildningen på Eastmaninstitutet och patientbehandlingar.

Examinationsföreläsningen som följde handlade om ”tandläkares upplevelser och erfarenheter av tandbehandling av barn med ADHD” och avslutningsvis hölls tal följt av firande med champagne och tårta.

Utbildningen har varit en resa, som tidvis har krävt hårt jobb och en del uppoffringar, men på vägen har jag vuxit och utvecklats, inte bara som kliniker utan också som människa. Denna resa hade inte varit möjligt att genomföra utan stöd från mina handledare.

Jag kommer nu fortsätta att arbeta som pedodontist inom Folktandvården och min arbetstid kommer att vara fördelad över två kliniker, både Eastmaninstitutet Pedodonti och Sollentuna pedodonti. Jag är glad över att få arbeta på två kliniker det blir en stor variation i mitt arbete och kliniska vardag.

I Sollentuna får jag träffa barn från socioekonomiskt utsatta områden där kariesproblematiken är stor och oftast beror det på sociala omständigheter. Dessa barn brinner jag lite extra för.

Jag ser fram emot att nu kunna ägna min fritid åt min familj, träning läsa böcker och umgås så mycket jag kan med nära och kära.

// Mitul Khoury

Mitul Khoury

Pedodontist, Stockholm

Är du lönsam lille vän?

Sedan ett antal år tillbaka är vårdvalet fritt för specialiserad barntandvård i Stockholm och Skåne. Patienter har vårdats av specialister utbildade på kliniker anslutna till Folktandvården eller vid de lärosäten vi har. Som specialister har vi utbildats i att barnen ska få den tid de behöver och skolas in till tandvård. I samband med att LOV blev ett faktum så utarbetades en debiteringslista som både i Stockholm och Skåne innehöll tid för den del som är vår specialistkompetens: Utökat psykologiskt omhändertagande i behandlingssituationen.

Vi har med privata aktörers hjälp ökat tillgängligheten i dessa regioner för barn med stora behandlingsbehov att få tandvård tidigare än innan. Fler specialister är verksamma och kan ta emot barnen på de specialiserade mottagningarna.

Hur var det innan? Barn fick stå i kö upp till 2 år för att ens komma in till behandling, blev de sedan bedömda att ha ett tandvårdsbehov som skulle behandlas under narkos så fick de stå i kö ytterligare 1 år.

Jag har varit verksam som tandläkare sedan 1998 och som specialist sedan 2005. Kösituationen i Skåne var den samma 2011 som 2021 när jag återkom till regionen efter att ha jobbat i Region Norrbotten.

I Sverige erbjuds tandvård under narkos för barn med så omfattande tandvårdsbehov att de ej skulle förmå att utföra vården vaket. Helt plötsligt när nu privata aktörer utför mer tandvård för regionen så är det svårt för Regionerna att acceptera att också kostnaderna ökar.

Flera sjukhus i Skåne har dragit ner på sin narkosverksamhet då det är brist på personal – anestesioch operationssjuksköterskor.

Lunds universitetssjukhus kan INTE erbjuda vård till de mest sjuka barnen med tandvårdsproblem för de inte har personal. Dessa barn FÅR inte sövas någon annanstans i Skåne.

Det de privata aktörerna nu gör är ju att lätta på belastningen för sjukvården avseende barns behov av sövning inom tandvården. Flera ingrepp som tidigare låg hos KÄKKIRURGI på sjukhusen kan nu utföras av specialister privat vilket tillgängliggör vårdtid för andra vårdiscipliner och för KÄKKIRURGI att ta emot andra mer komplexa patientfall.

Vill vi att barnen ska få behandling i rimlig tid? Eller ska de vänta i långa vårdköer? Att hävda vårdgaranti med beh. Inom 3-6 månader borde väl vara okej?

Som specialister inom barntandvård är vi brett utbildade och kan lite om mycket. Vi kan efter intresse fördjupa oss i de olika delarna så som traumatologi, beteendemedicin, karies och kostproblematik, allmänsjukdomars påverkan på munhälsan, parodontologi, protetik, endodonti, betfysiologi samt sällsynta diagnoser.

Vad allmäntandvårdsverksamma tandläkare önskar hjälp med är det som styr remissflödet vi har till klinikerna.

I Skåne har det varit omfattande karies i samband med behandlingsproblematik som dominerat flödet in till folktandvårdens kliniker. När nu privata aktörer är verksamma som också kan erbjuda narkostandvård och har lättare tillgång till käkkirurgisk kompetens så möter de ett uppdämt behov som specialister inom ortodonti haft för

Vi har med en befolkningsökning på ca 1 miljon fr 1998 fått flera patienter som är i behov av specialiserad barntandvård. Barn med neuropsykiatriska funktionshinder ÄR en större del av vårt klientel idag än var det var för 15 år sedan. Barn med kariesproblematik som vi möter är SJUKARE i sin karies- i stället för 4 hål har man 6 hål när vi möter dem.

Vid årsskiftet 2023/24 hade Regionen i Skåne gjort en sammanställning av hur vi använde oss av koden 017 som då var en regionspecifik kod för det psykologiska omhändertagandet. Den kostade för mycket! I stället för att föra en dialog med specialisterna så tog regionen beslut om att helt stryka den. Resultat blir att den tid som bör ges för denna behandlingsdel inte blir kostnadstäckande. Den koden stod för ca 1 miljon i intäkter till den klinik jag är verksam på.

Nu har diskussionerna om förhållandena i Stockholm (SvD och MittiStockholm) löpt höga om narkosindikationerna varit annorlunda hos privata aktörer och återigen tycker regionerna att kostnaderna för specialiserad barntandvård blir för höga. Nu är det narkoskostnaderna som de anser skena. Regionernas beslut att göra den specialiserade barntandvården valbar har de nu insett är ett beslut som står dem dyrt.

Det är med det perspektivet jag nu reflekterar över att vi som specialistskrå inte kan föra fram en mer enad ståndpunkt om att vi behöver få använda en beteendekod för våra möten med patienterna. Att vi är eniga om att vi alla har intresse av att rätt patienter sövs för tandvård och de som nu kan erbjuda sövningstid privat lättar vårdtrycket för Folktandvården/Universitetens vårdköer.

LÅT OSS STÅ ENADE!

Åsa Hasselblad Larsson

Pedodontist

Folktandvården Pedodonti Helsingborg C

BOK

Lykke slår ut en tand

Jag heter Ava Tahmasebi och är legitimerad tandläkare med särskilt intresse för barn- och ungdomstandvård. I slutet av september debuterade jag som författare med bilderboken Lykke slår ut en tand, illustrerad av Joanna Schmidt.

Jag har länge drömt om att bli författare. Under mina år som mammaledig, spenderades många timmar åt högläsning för barnen. Det var då jag upptäckte att det saknades barnbok om tandtrauma. Det finns en uppsjö av barnböcker som handlar om tänder, nappanvändning och tandborstning men ingen av dem är skriven av tandvårdspersonal. Det var då idén kom till att skriva om Lykke och hennes utslagna tand!

Boken riktar sig till barn mellan 3–6 år och handlar om 4-åriga Lykke som slår ut en framtand i samband med att hon klättrar i träd på förskolan. Inte nog med det, behöver Lykke genast besöka tandläkaren vilket hon tycker är läskigt. Kommer Lykke våga klättra i träd igen trots den utslagna tanden?

Boken avslutas med faktaruta för vuxna kring tandutslagning.

Det finns många barn idag som är rädda för tandvårdsbesök. Min förhoppning är att boken ska hjälpa både barn och vuxna att prata om tandvårdsbesök och att det faktiskt kan gå bra trots att det kan kännas lite skrämmande.

// tdl. Ava Tahmasebi

Tandläkare, Ava Tahmasebi

Pedodontin i Stockholm medialt

Klart vi ALLA arbetar för barnets bästa eller?

I Stockholm finns det möjlighet att som pedodontist arbeta med avtal mot Regionen dels som i alla övriga regioner i Sverige vid Folk tandvården eller på en fakultet men även som privatpraktiserande pedodontist sedan år 2010. För närvarande finns det 6 privata aktörer som bedriver pedodonti inom Region Stockholm. Tre av dessa aktörer står bakom denna sammanfattning av en rad mediala artiklar som publicerats i Stockholm under år 2024.

Är all publicitet bra publicitet? NEJ! Det vet vi i alla fall nu. I slutet av mars publicerades en debattartikel av en ledamot i Regionfullmäktige och Hälso- och Sjukvårdsnämnden i Stockholm i Svenska Dagbladet. ”Tandvården söver barn för att tjäna pengar” var rubriken (länk till artikeln <https://www.svd.se/a/IQKOLX/tandvarden-sover-barn-for-att-tjana-pengar-skriver-jonas-lindberg-v>).

”Allt tyder på att privata vårdgivare söver barn i onödan för att tjäna mer pengar, vilket är djupt oetiskt och potentiellt farligt”

Citatet är de första raderna i den första debattartikeln. Replikerna lät inte vänta på sig. Upphandlat narkosteam som är narkosansvariga dels på fakulteten och dels på en privat barnspecialistklinik i Region Stockholm såväl som även en privat barnspecialistklinik inom Region Skåne och även arbetande med vuxentandvård var först ut (länk till repliken <https://www.svd.se/a/q1KLW1/stian-armstad-inga-barn-sovs-i-onodan>).

”En jämförelse mellan Stockholm, Skåne och Halland visar att procentandelen barn som sövs för tandbehandling är likvärdig, vilket indikerar att vår praxis är konsistent och genomtänkt.”

Svenska Dagbladet Nyheter Näringsliv Kultur Ledare Debatt eSvD

”Tandvården söver barn för att tjäna pengar”

Svenska Dagbladet Nyheter Näringsliv Kultur Ledare Debatt eSvD

”Inga barn sövs i onödan”

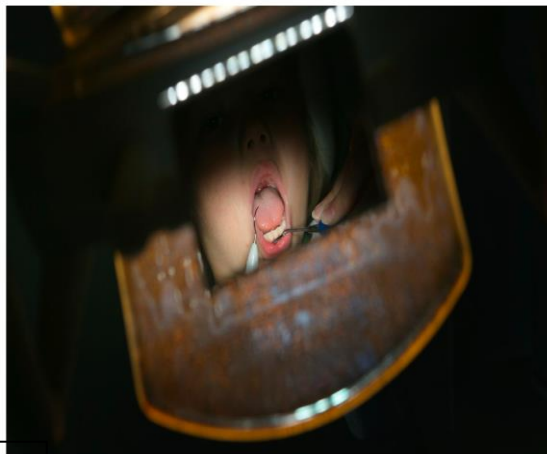

Foto: Bildcollage från debattartiklar

i SvD

Foto: Fredrik Sandberg/TT

Skriver verksamhetsansvarig för narkosteamet i inledningen. Detta visar på att det inte är vem som sover utan att barnen och ungdomarna får sin tandbehandling som är det viktiga.

Ökningen av barn- och ungdomspatienter under generell anestesi ökade inte i och med det fria vårdvalet och att specialiserad barntandvård kunde bedrivas privat från och med år 2010 som sägs i debattartikeln utan i och med en första upphandlingen som skedde år 2017.

Nu har några av de privata pedodontiklinikerna specialiserat sig på omhändertagande av barn- och ungdomspatienter i behov av behandling under narkos, då behovet funnits med långa köer för barn och ungdomar. Remisserna kommer från allmäntandvården, andra specialistkliniker för barn- och ungdomstandvård inkluderat Folk tandvården, framförallt deras nischtandläkare och övriga hälso- och sjukvården.

Den andra repliken skrevs av Privattandläkarna som i slutet av sin artikel bjöd in politikern som skrev den första debattartikeln för att hen skulle få se hur det fungerar inom privat pedodonti i Stockholm (länk till artikeln <https://www.svd.se/a/zER6jv/jonas-lindberg-v-varfor-har-narkoser-okat-lavinartat>).

”Varför har narkoser ökat lavinartat?”

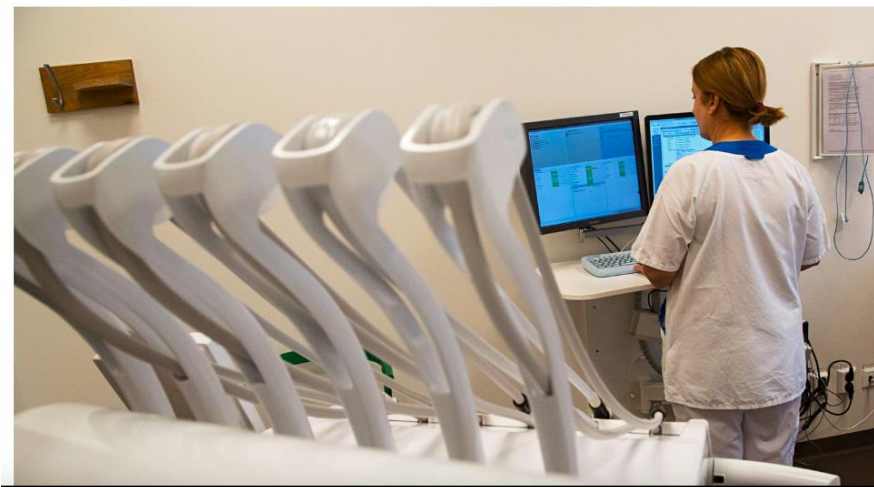

Foto: Bild från debattartiklar i SvD

Politikern har varit på besök på Barnspecialiststandvården Kronan i Sundbyberg som bedrivit privat pedodontiverksamhet sedan år 2010, idag 5 kliniskt verksamma pedodontister och två kommunpolitiker har varit på besök på Tandläkargruppen Täby C, en stor klinik med allmäntandvård och nästintill alla specialiteter förutom orofacial medicin, har idag 3 kliniskt verksamma

pedodontister och har haft pedodontist sedan mitten av 2010-talet samt med ytterligare en klinik i Hammarbysjöstad.

Politikerna fick se verksamheterna och ställa frågor och, vi fick möjlighet att bemöta de påståenden i artikeln som inte stämmer. Vi bedriver tandvård på uppdrag av Region Stockholm och följer givetvis alla lagar och förordningar vad som gäller inom tandvård. Alla tandläkare i Sverige är skyldiga att följa journalagen och det gör även vi, vi journalför status, vårdnadshavares samtycke till behandlingsplanen och givetvis orsaken till varför tandbehandlingen planeras under generell anestesi. Vilket påstås i artikel att det saknas information om barnens tandhälsa, vilket är helt fel.

Även den tredje pedodontikliniken som har två kliniker, Huddinge Pedodonti har haft besök av politiker, ledamot i Regionfullmäktige och även ordförande för Folkhälso- och tandvårdsberedningen, som även varit på besök i Tandläkargruppen Täby C.

Politikerbesöken och den mediala aktiviteten har gjort att vi privata pedodontister träffas ännu oftare, har blivit så eniga och det är inte rätt när politiker för fram uppgifter från kollegor som inte är korrekta.

Vidare har artikel från lokaltidning cirkulerat även på Facebook vilket är mindre önskvärt. I den artikeln (länk till artikeln <https://www.mitti.se/nyheter/larmet-tandlakare-sover-barn--i-onodan-6.3.213101.4fd1eba70b>) finns också grava felaktigheter som gjort att även hälso- och sjukvårdens

både läkare och sköterskor hört av sig och undrar hur pedodontins kunskaper om generell anestesi är. På årsmötet för Östra Sveriges pedodontisektion (ÖSP) framkom även att kollegor på Folktandvården upplevt att föräldrar hade frågor om tandbehandling under generell anestesi och ställt sig tveksamma till behandling även om det är angeläget eller nödvändigt att behandlingen görs under narkos.

På den artikeln har politiker och ordförande i tandvårdsberedningen svarat att en utredning om tandvård under narkos göras i Region Stockholm. Hen håller med om att "tandvårdspengen" per barn är i lägsta laget men att det bara är spekulationer att remisserna skrivs av ekonomiska skäl. Hen menar också att det är svårt att avgöra om det sövs för mycket, då tandläkaren och narkosläkaren bedömer varje enskilt fall.

Utredningen är oberoende och har påbörjats inom Region Stockholm nu under hösten 2024. I den senast nämnda lokaltidningsartikeln har reaktionerna främst uppkommit på grund av uttalande om biverkningar i samband med narkosvård. Att nu behöva förklara och försvara vår specialitet dels för hälso- och sjukvården och dels inför föräldrar och vårdnadshavare då det uttrycks mindre korrekt vad det beträffar tandvård under narkos - "mycket små barn kan drabbas av neuropsykiatriska problem".

Om tandvården idag söver för få, lagom eller för många barn och ungdomar är oklart. Att barn- och ungdomstandvården utför större och komplicerade behandlingar i vaket eller sedarat tillstånd jämfört med övriga hälso- och sjukvården är däremot klart. Målet för oss alla pedodontister är framför allt att se till barnets bästa och detta kan endast ske genom ett gott samarbete och respekt inom professionen!

Privata pedodontister i Stockholm önskar alla ett hjärtligt vintrigt avslut på 2024!

För privata pedodontister i Stockholm

Demet Duran- Sahin

Stina Ekström

Vera Glodic

Anneli Hertz

Arash Homayounfar

Ia Knutsson

Jelena Marinkovic

Nina Monsef Johansson

Linda Rosén

Caroline Skutberg

Att arbeta som pedodontist på tandläkarhögskolan i Perth, Australien

Att flytta till andra sidan jorden och börja arbeta på *Dental School of University of Western Australia (UWA)*, också kallat Oral Health Centre of Western Australia (OHCWA) har varit och är fortfarande fullt av lärdomar och utmaningar. Kan inte förstå att det gått ett år nu.

När jag flyttade till Perth, Australien, för att arbeta med pedodonti, blev det tydligt att många aspekter av utbildning och klinisk praxis skiljer sig markant från vad jag var van vid i Sverige men så mycket vi kan lära av varandra!

Tandläkarutbildningen har 4 år på heltid, och vägen in kan skilja sig, men många kommer efter att ha gjort en master på 2 år inom ett valfritt ämne. Pedodonti introduceras år 2 och innebär teori och preklinisk verksamhet. På preklin examineras de i klass II preparationer, pulpotomier, samt preparationer och cementering av stålkronor. År 2 lägger stor vikt vid att studenterna förstår grunderna kring materialval och hur man bemöter barnpatienten. Under år 3 möter de sedan barnpatienten i klinik.

Det är stora skillnader mellan tandvårdssystemen i Sverige och Australien. I Australien utför skoltandvården delvis fri tandvård för barn. Men familjer behöver fortfarande betala för all tandvård utanför detta, och det är som ni kan gissa en stor krock för mig som är van att kunna ge all tandvård utan att behöva ge ett kostnadsförslag.

Detta gör ju att ekonomiska faktorer ofta spelar en stor roll gällande huruvida barn kan få tillgång till specialiserad barntandvård. Den bedrivs till största delen privat, men vissa diagnoser kan få vård genom barnsjukhuset som är placerat i Perth. Vi på OHCWA tar emot alla familjer som har ett särskilt hälsokort, ofta de familjerna i mer utsatta situationer och det innebär också att det får subventionerad tandvård. Rent kliniskt, vill ni veta mer om stålkronor och pulpotomier, tveka inte att höra av er. Detta är en stor del av de restaurationer vi gör, och ja det fungerar väldigt bra.

En annan faktor är att det ofta är billigare att välja narkos eftersom familjen via oss på skolan inte måste betala för sjukhusvården. Så att i stället välja narkos blir ibland billigare än att exempelvis välja lustgas. Midazolam använder vi inte alls.

Just på grund av de långa avstånden och brist på tillgänglig tandvård så har skolan också flera mobila team som åker regelbundet ut för att screena barn. Läs gärna om Kimberly Dental Team om ni är nyfikna.

Våld i nära relationer är ständigt aktuellt och inte minst här. Jag har sedan jag kom engagerat mig i styrelsen för Healing Smiles, en organisation som ger fri tandvård till kvinnor som lyckats lämna våldsamma relationer. Som en del av Healing Smiles hoppas jag kunna bidra till att vi kan fortsätta att hjälpa och stärka dessa kvinnor och barn.

En annan erfarenhet av att arbeta på universitetet är det imponerande interprofessionella samarbetet mellan olika specialiteter inom grundutbildningen. Här arbetar allmäntandläkare, pedodontister, ortodontister, endodontister och protetiker tätt tillsammans och alla hjälps åt under examinationer. Detta samarbete gör att man som kliniker kontinuerligt utmanas i att bredda sina kunskaper.

Jag har haft möjlighet att delta i terapidiskussioner om behandlingar som involverar allt från protetiska lösningar till parodontala och endodontiska problem, och det är så mycket viktigt som vi som pedodontister kan bidra med och påminna om. Detta har varit stimulerande men också utmanande, då jag behövt plugga på om cement, preparationer och inte minst vilken studie som sade vad!

Utanför arbetet har livet i Perth varit en fantastisk upplevelse. Det otroliga vädret med soliga dagar stora delar av året. Att upptäcka enastående stränder som du endast når med en 4wd jeep genom tuff terräng, tills du når kritvit sand och kristallklart vatten, till de mest enastående vinprovningarna och en fantastisk stad med en enorm park med en botanisk trädgård centralt men också närhet till berg och båtturer ut på Swan River och till Rottnest Island.

Vi bor just nu i en central lägenhet med utsikt över Swan River och varje morgon när jag går till jobbet längs med floden så ser jag de olika skolorna som tränar på rodd, och ibland även delfiner som hoppar bredvid dem.

Att flytta till Australien har varit ett stort steg ut ur min komfortzon, men det är också en av de mest givande erfarenheterna i mitt liv och ångrar inte en sekund. Möjligheten att fördjupa mig i ett annat tandvårdssystem, arbeta med högkompetenta kollegor från världens alla hörn och samtidigt njuta av en fantastisk livsstil har gjort att jag vuxit både professionellt och personligt.

Saknar er alla i Pedodonti Sverige,

Halsningar

Therese

Kalendarium

NFBO: 25–28/5 2025 i Köpenhamn

Barntandvårdsgdagarna – Hösten 2025

Riksstämman och Swedental 12-14 Nov 2025 Stockholm

Internationella

NFH: Nordisk förening för funktionsnedsättning och oral hälsa- Symposium i Helsingborg 5-7e februari 2025 – Tema Sällsynta hälsotillstånd

IADR/PER General Session & Exhibition JUNE 25-28, 2025, BARCELONA, SPAIN - 103rd General Session & Exhibition of the IADR

IADT The 23rd World Congress on Dental Traumatology- September 3-5, 2026, Warsaw, Poland

IAPD: 22-25 oktober 2025 Cape Town, Sydafrika

EAPD: 2026 Liverpool

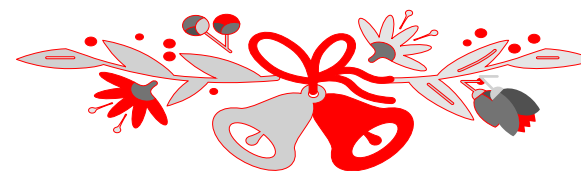
IADH – International Association for Disability and Oral Health Congress arrangeras år 2026 i Dublin, Irland

Foto av Kareem Shikh Saleh

Önskar er alla
God jul
och
Gott nytt år

Vi tar tacksamt emot bidrag till nästa nummer av BTB
Mejla era bidrag till Tariq.shikh.Saleh@rvn.se